

Výroční zpráva za rok 2014

Dům historie Přesticka

Třebízského 24, 334 01 Přestice

Výroční zpráva Domu historie Přešticka za rok 2014

Obsah:

1. Informace o organizaci	3
2. Odborná činnost	5
2.1. Sbírký	5
2.1.1. Restaurování a konzervování	7
2.1.2. Přírůstky do sbírky	7
2.2. Výzkumná činnost	18
2.3. Prezentační činnost	18
2.3.1. Výstavní činnost	20
2.3.2. Přednášková činnost	33
2.3.3. Komponované pořady-divadlo	36
2.3.4. Komentované prohlídky a předváděcí akce	37
2.3.5. Publikační činnost	38
2.3.6. Návštěvnost	38
3. Hospodaření	41
4. Údržba objektu	42
Obrazová příloha	

www.dumhistorie.cz
prestice@seznam.cz

1. Informace o organizaci

Dům historie Přešticka, Třebízského 24, 334 01 Přeštice

Dům historie Přešticka je organizační složkou města Přeštice, ustavenou zřizovací listinou ze dne 30. 10. 2008. Hlavní činností je plnění funkce muzea dle zákona 122/2000 Sb. v platném znění. Činnost Domu historie Přešticka je financována z rozpočtu zřizovatele, tj. města Přeštice.

Dům historie Přešticka je městským muzeem se stálou expozicí živností a řemesel provozovaných na Přešticku do první poloviny 20. stol. Expozice vznikla v roce 2000 z darů občanů Přešticka a dlouhodobých zápůjček sbírkových předmětů, vztahujících se k regionu, z fondu Západočeského muzea v Plzni, příspěvkové organizace a Muzea jižního Plzeňska v Blovicích, příspěvkové organizace.

Vybraný soubor sbírkových předmětů, tvořících stálou expozici řemesel a živností, je přístupný veřejnosti celoročně ve stanovenou návštěvní dobu (ÚT–PÁ 9–12, 13–17, SO, NE. Svátky 14–17). Krátkodobá pozastavení standardu časové dostupnosti byla v roce 2014 nutná v případě instalací nových výstav, a to především z důvodu ochrany návštěvníků před úrazem, ochrany instalovaných předmětů před poškozením či odcizením a v neposlední řadě z potřeby personálu plně se věnovat tvorbě výstavy. Tato omezení byla v souladu s požadavkem §10a zákona 122/2000 Sb. veřejně oznámena prostřednictvím tisku, systému s dálkovým přístupem i vývěskou na budově Domu historie Přešticka.

Pro sledovaný rok byl v organizační složce uplatňován také zavedený standard ekonomické dostupnosti, který umožňuje volný vstup je pro děti do šesti let a snížené vstupné pro žáky základních škol, studenty středních a vysokých škol, seniory a osoby se zdravotním postižením.

Budova Domu historie Přešticka, vybavená osobním výtahem a bezbariérovým vchodem, splňovala také standard fyzické dostupnosti.

Statutárními zástupci Domu historie Přešticka byli v roce 2014 starosta města Přeštice Mgr. Antonín Kmoch a místostarosta Jan Königsmark. Od voleb do obecních zastupitelstev v říjnu 2014 pak starosta Mgr. Karel Naxera a místostarosta Marek Krivda. Organizační složku vedla Bc. Drahomíra Valentová.

Výroční zpráva bude zveřejněna na webových stránkách Domu historie Přešticka, resumé výroční bude v ročence města Přeštice.

Předkládaná výroční zpráva za rok 2014 uzavírá čtrnáctý rok činnosti Domu historie Přešticka. Náplň sledovaného roku bude hodnocena v jednotlivých oddílech, odpovídajících pestré skladbě činnosti muzejního pracoviště, vyplývající ze zákona 122/2000 Sb. v platném znění.

Statisticky je činnost přeštického muzea za zmíněný rok vykázána také v Ročním výkazu o muzeu za rok 2014, který předkládáme ze zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě.

Obě pracovnice Domu historie Přešticka absolvovaly v roce 2014 XII. běh základního kurzu Školy muzejní propedeutiky, věnující se především správě sbírky a muzejní legislativě. Školu muzejní propedeutiky pořádá Asociace muzeí a galerií České republiky s podporou Ministerstva kultury ČR. Lektory kursů jsou odborníci z řad muzeí s mnohaletou praxí a pedagogové zabývající se muzeologií na vysokých a vyšších odborných školách v České republice. Závěrečné práce přeštických absolventek kurzu; „Ohlednutí za prvním desetiletím činnosti Domu historie Přešticka“ a „Vývoj dokumentační činnosti Domu historie Přešticka“, jsou uloženy v knihovně Domu historie Přešticka.

Vedle provozu v městském muzeu zajišťoval personál Domu historie Přešticka již šestým rokem, na základě telefonické či e-mailové objednávky, pro skupiny od deseti zájemců průvodcovskou službu v kostele Nanebevzetí Panny Marie v Přešticích.

Dům historie Přešticka spolupracuje dlouhodobě při zajišťování své činnosti se západočeským muzeem v Plzni, p.o., Vlastivědným muzeem Dr. Hostaše v Klatovech, p.o. a Muzeem jižního Plzeňska v Blovicích, p.o. V hodnoceném roce jsme dále požádali o spolupráci při přípravě výstavy Národní technické muzeum v Praze a Poštovní muzeum v Praze.

Již tradičně probíhala spolupráce se zájmovými spolky, působícími nejen na území města Přeštice, především Spolkem pro záchranu historických památek na území Přešticka, spolkem Betlemáři Plzeňska a místním Sokolem.

Významná a neodmyslitelná byla také spolupráce se soukromými sběrateli, jednotlivými obyvateli Přešticka, Farním úřadem Přeštice, Domem dětí a mládeže, ZUŠ Přeštice, Základní školou Josefa Hlávky v Přešticích, mateřskou školou v Gagarinově ulici v Přešticích, Mikroregionem Přešticko a MAS Aktivios a Kulturním a komunitním centrem Přeštice.

Profesně byl v roce 2014 Dům historie Přešticka organizován v Asociaci muzeí a galerií a byl přispívajícím členem Společnosti Jakuba Jana Ryby.

V rámcovém úvodním zhodnocení roku 2014 konstatujeme, že jeho průběh byl stabilní v oblasti ekonomické, oblasti zajišťování služeb návštěvníkům i personální. Organizační složka měla ve sledovaném roce dvě pracovnice na plný úvazek. Na Dohodu o provedení práce bylo evidováno osm průvodkyň. Pracovaly o víkendech a svátcích od 13. 30 hod. do 17. 30 hod. vždy ve dvou. Formou Dohody o provedení práce byla zajišťo-

vána také pomoc při stavbě a likvidaci výstav, drobných oprav v budově muzea, a také přednášková a předváděcí činnost muzea. V polovině roku 2014 byl Domu historie Přešticka přidělen městem Přeštice pracovník na veřejně prospěšné služby.

Pro Dům historie Přešticka nezištně pracoval v uplynulém roce Ing Jiří Běl pořizováním fotografické dokumentace konaných akcí v muzeu, městě i okolí. Fotografie a videonahrávky výstav pořizoval z výstav v muzeu pro veřejnost také pan Milan Janoch a Ing. Václav Süß. Propagačními články informovala o činnosti muzea na internetovém portále Novinky.cz paní Věra Kokošková.

2. Odborná činnost

Čtrnáctý rok činnosti Domu historie Přešticka byl v odborné oblasti velmi rušný. Jako v předešlých letech jsme se starali především o kvalitní doplnění sbírkového fondu a péči o jeho evidenci, uložení, ochranu a údržbu.

V prezentační činnosti jsme připravili 11 krátkodobých výstav pro dva výstavní sály Domu historie Přešticka. Výstavy byly doplněny komentovanými prohlídkami a předváděcími akcemi pro veřejnost.

2.1. Sbírký

V oblasti sbírkotvorné činnosti jsme vyhledávali předměty vhodné pro rozšíření sbírky Domu historie Přešticka. Dominovala snaha o doplnění sbírky obchodních památek, sbírky pohlednic Přeštic a okolí, hraček z období 1. poloviny 20. století a sbírky obrazů dokumentujících život na Přešticku.

Naši snahu zkomplikovala od počátku roku 2014 novela Občanského zákoníku, která nařizovala zdanění darů muzeím. Z důvodu přílišné administrativní a finanční zátěže za znalecké odhady cen darovaných předmětů, jsme pro rok 2014 zastavili příjem darů do sbírky Domu historie Přešticka. Veškeré přírůstky do sbírky byly získány formou koupě.

Změna byla učiněna ve způsobu číslování přírůstků v přírůstkové knize. Průběžné číslování, které bylo praktikováno od počátku vedení evidence sbírky, bylo od roku 2014 změněno. Pořadové číslo zápisu nyní každý započatý rok začíná vždy číslem 1. Dále pokračuje stejně, tedy lomítkem se zkratkou roku.

Dům historie i v roce 2014 pracoval se sbírkou zapsanou v Centrální evidenci sbírek podle zákona 122/2000 Sb., v platném znění, vyhlášky 275/2000 Sb., Metodického pokynu MK k provádění některých činností souvisejících s tvorbou sbírek, péčí o sbírky a vývozem sbírkových předmětů do zahraničí a dle strategie sbírkotvorné činnosti.

Pravidelné hlášení nových přírůstků sbírky Domu historie Přešticka za rok 2014 do centrální evidenci sbírek bylo s podpisem starosty města Přeštice odesláno na Ministerstvo kultury ČR dne 3. 12. 2014.

V roce 2014 byla část sbírky Domu historie Přešticka evidované v CES doplněna obrazovými údaji. Stalo se tak na základě vyhlášky č. 96/2013 Sb. ze dne 12. dubna 2013, která změnila vyhlášku č. 275/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb. o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů. Ministerstvo kultury ČR k tomuto úkonu vydalo Metodický pokyn k evidenci a inventarizaci sbírkových předmětů a k doplnění obrazových údajů pro charakteristiku sbírky v CES a ke změně zákona č. 122/2000 Sb. zákonem č. 303/2013 Sb.

K naplnění zákona byl stanoven termín do konce června 2014. Vyhláškou 96/2013 Sb. byl předložen požadavek na soubor nejméně 50 digitálních fotografií (u sbírek čítajících 5001 sbírkových předmětů), které nejsou v rozporu s autorským právem, opatřených názvem a stručným popisem sbírkového předmětu. Zároveň určoval výběr předmětů, které nejlépe charakterizují sbírku a umožňují si o ní vytvořit představu.

Pro splnění tohoto zákonného požadavku jsme dokoupili fotografické vybavení „improvizovaného“ studia. Ke stávajícímu fotoaparátu značky Nikon D 3100, jsme dokoupili fotografický set (fotografický stoleček, světla a blesk).

Soubor fotografií byl vybrán podle písemné charakteristiky sbírky v zápisu do CES a byl odeslán elektronicky v termínu stanoveném zákonem.

V řádném termínu byla odeslána také pravidelná roční inventarizace 10 % sbírkových předmětů. Vyhláška 96/2013 Sb. upravila některá pravidla pro provádění inventarizace sbírek. Např. požadavek, aby každý sbírkový předmět byl alespoň jednou inventarizován v průběhu let stanovených velikostí sbírky zákonem. Inventarizační komisi jmenoval statutární zástupce města Přeštice a její výsledek byl zaslán v řádném termínu na MK ČR.

Vyhláška 96/2013 Sb. nařídila také oddělené uchovávání záznamů systematické evidence a záznamů chronologické evidence. Z tohoto důvodu jsou záznamy chronologické evidence uloženy v bezpečnosti skříní v technické místnosti I Domu historie Přešticka. Záznamy systematické evidence pak v kanceláři muzea.

V oblasti péče o sbírku jsme zakoupili záznamník teploty a relativní vlhkosti s displejem Logger S3120E firmy Comet systém, s. r. o. Záznamník byl zakoupen v únoru roku 2014 a sleduje teplotní a vlhkostní podmínky v různých částech stálé expozice řemesel a živností. Záznamy, odečítané měsíčně, jsou ukládány v počítači a budou použity v žádosti o dotaci v programu ISO MK ČR.

Pro ochranu výstavních sálů a v nich uložených exponátů proti UV záření byla všechna okna orientovaná na jih opatřena protisluneční folií M-40 XT ve stříbrné barvě.

2.1.1. Restaurování, konzervování sbírkových předmětů

Také v roce 2014 probíhala spolupráce s restaurátorem Bc. Martinem Naušem. Ošetřeny byly tři sbírkové předměty: okřín DHP 671/99, stojánek na vajíčka DHP 7217/08 a prosklená skříňka z domácího oltářiku na vystavení sochy DHP 719/99. Vyčištěním, retuší a novým rámem byl opatřen také obraz DHP 7606/14, přeštického rodáka Vladimíra Pecháčka, zakoupený do sbírky na počátku roku 2014. Nejvýznamnější restaurátorský zásah byl uskutečněn na barokním obraze Přeštické Piety z pol. 18. století, který Dům historie Přešticka získal do své sbírky v polovině roku 2014. Restaurátorskou práci uskutečnil v srpnu a září roku 2014 MgA. Jakub Hamzík, ak. mal. a restaurátor. Příslušné restaurátorské záznamy k popisovaným restaurátorským zásahům jsou uloženy v dokumentaci Domu historie Přešticka.

2.1.2. Přírůstky do sbírky

Ve sledovaném roce bylo zapsáno do sbírky Domu historie Přešticka 16 sbírkových předmětů. Jejich přehled uvádíme v tabulce přírůstků do sbírky Domu historie Přešticka za rok 2014.

Přír. č.	Inv. č.	Počet	Předmět - popis
1/14	DHP 7595/14	1	Hračka - čajový servis pro panenky, 1. pol. 20. stol., keramika
2/14	DHP 7596/14	1	Reklamní cedule papírová Trvanlivý salám Vítěz
3/14	DHP 7597/14	2	Soubor reklamních cedulí papírových ve dvou jazykových provedeních
4/14	DHP 7598/14	1	Reklamní cedule papírová s německým textem Wolframser Delikatess-Wüstchen
5/14	DHP 7599/14	1	Reklamní cedule papírová Nedostižná v jakosti a jemnosti chuti
6/14	DHP 7600/14	1	Pohlednice čb., Pozdrav z Přeštic, dlouhá adresa, 2 okénka (radnice, škola)
7/14	DHP 7601/14	1	Pohlednice čb., Sokolovna v Přešticích, 1. pol. 20. stol.
8/14	DHP 7602/14	1	Obraz, autor František Hofman, autoportrét, papír, kresba
9/14	DHP 7603/14	1	Obraz, autor František Hofman, ženský akt, papír, kresba
10/14	DHP 7604/14	1	Kresba, autor František Hofman, Vrbová brána za Morávkou
11/14	DHP 7605/14	1	Kresba, autor František Hofman, Pařez na Javorníku
12/14	DHP 7606/14	1	Obraz, autor Vladimír Pecháček, Pohled na Prahu z Chotkovy silnice
13/14	DHP 7607/14	1	Panenko s příslušenstvím (oblečení), 30. léta 20. stol.
14/14	DHP 7608/14	1	Hračka dětská - kuchyňka s vybavením, 30. léta 20. stol.
15/14	DHP 7609/14	1	Kredenc kuchyňský s vybavením (dětská hračka), r. 1938
16/14	DHP 7610/14	1	Hračka - kuchyňka pro panenky, 50. léta 20. stol.

V tabulce není uvedena koupě obrazu Piety Přeštické a Přeštického betlému Zdeňka Mana, předměty byly určeny k zápisu do sbírky v následujícím roce.

Poradní sbor pro sbírkotvornou činnost se v roce 2014 sešel jedenkrát. Posouzení návrhů na úplatné nabytí věcí pro sbírku proběhlo většinou způsobem zvaným per rollam. Po volbách na podzim roku 2014 nahradil místostarostu Jana Königsmarka v poradního sboru Domu historie Přešticka člen městské rady, bývalý přeštický starosta, Mgr. Petr Fornouz, ředitel Základní školy Josefa Hlávky v Přešticích.

Významnou akvizicí sbírky roku 2014 byla koupě obrazů přeštických rodáků, akademických malířů Františka Hofmana a Vladimíra Pecháčka, kterým byla věnována závěrečná výstava roku 2013 Zapomenutí malíři Přešticka.

O několik reklamních cedulí z období první poloviny 20. stol. jsme rozšířili sbírku obchodních památek a zkvalitněna byla také sbírka hraček z období první republiky.

V polovině roku jsme koupí získali obraz Piety Přeštické z poloviny 18. stol. a na konci roku 2014 jsme zakoupili vyřezávaný betlém inspirovaný reáliemi Přeštic. Na naše zadání vypracoval betlém člen spolku Betlemářů Plzeňska Ing. Zdeněk Mann z Vitinky, který v roce 2013 vystavoval v Domu historie Přešticka své dřevořezby betlémů.

Jde o skříňový betlém, jehož figury a zadní stěna jsou vytvořeny z lipového dřeva, zbytek skříně je ze smrkového a javorového dřeva. Zobrazen je přeštický kostel Nanebevzetí Panny Marie, varhany s Jakubem Janem Rybou, přeštickým rodákem, a také symbol Přeštic – černostrakaté přeštické prase.

Pieta Přeštická z Radkovic – významná akvizice Domu historie Přešticka

Michaela Ottová

Radkovice jsou malebnou obcí, položenou nedaleko města Přeštice. V květnu letošního roku zde došlo k pozoruhodnému objevu, který s ohledem na převažující neúctu současné společnosti k duchovním tradicím můžeme považovat za malý zázrak. V nově obílené otevřené výklenkové kapli v ohradní zdi domu čp. 12 (stavební parcela č. 2) při polní cestě se nacházel menší, velmi silně poničený obraz Piety zasazený v rozbitém rámu.¹ Pečlivě vysekaná tráva kolem kapličky, kvetoucí muškáty a vypálené svíce prozradily, že Panna Marie si v Radkovicích dosud uchovala své příznavce. Jsou jimi manželé Heřmanovi, jejichž rod minimálně po celé tři generace opatruje a opečovává kapli s obrazem. Díky nim můžeme dnes unikátní obraz obdivovat v Domě historie Přešticka, kam byl ihned po objevu zakoupen.² V radkovicke kapli bude v krátké době umístěna fotokopie obrazu, zasazená do dřevěného rámu. Originál obrazu byl díky finanční podpoře města Přeštice a Spolku pro záchranu historických památek Přešticka podroben průzkumu a kompletně zrestaurován.³ Nalezený obraz představuje korunovanou Pannu Marii v polopostavě, jež drží bezvládné tělo svého syna Ježíše Krista sejmutého z kříže, následně po ukřižování. Jeho obličej nesoucí živoucí výraz plný bolesti přivínuje matka oběma rukama ke své tváři. Zpoza Kristovy hlavy vychází zlatá paprscitá zář. Marie je oděna do modrého pláště s červeným rubem, který vytváří jakousi ochranou niku pro Kristovo nahé tělo. Kompozice obrazu nás nenechává na pochybách, že jde o devoční kopii milostného obrazu Divotvůrkyně Přeštické, který je dodnes umístěn a uctíván na hlavním oltáři kostela Nanebevzetí Panny Marie v Přešticích.⁴ Přeštický obraz, spojený s četnými zázraky, vznikl rukou dobřanského malíře Matěje Pazourka roku 1683. Po jeho četných projevech – obraz plakal a potil se – byl umístěn v přeštickém kostele a uznán za zázračný roku 1711. Poutě k Pietě Přeštické a úcta k samotnému obrazu vyvolala zejména v 18. století potřebu kopírování milostného obrazu. Dělo se tak buď přímo podle milostného originálu, nebo na základě grafických listů, které si odnášeli poutníci k Panně Marii z Přeštic.

Obraz Přeštické Divotvůrkyně v Radkovicích vznikl obdobně, snad dle grafického listu. Míra zachování konkrétních detailů kompozice přeštického devočního originálu pomáhá nejen při identifikaci následných kopií, ale je důležitá i pro určení data vzniku obrazu. Pro radkovicke kopii Piety Přeštické je charakteristická široce rozvinutá kompozice Mariina pláště, gesta držení Kristovy hlavy a zachycení plné poloviny Kristova těla. Klíčové jsou

¹ Olej na plátně, rozměry obrazu: 41 x 34 cm, rozměry rámu: 43 x 38. Obraz není evidován v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky. Havarijní stav malby byl znát z odpadávajících barevných vrstev, malba byla na vícero místech perforována i s plátnem podložkou.

² Dům historie Přešticka, expozice. Autorka děkuje vedoucí DHP Drahomíře Valentové za rozhodnou pomoc při získání obrazu do sbírek muzea.

³ Obraz zrestaurovali Jakub Hamsík a Jáchym Krejča v srpnu letošního roku. Během restaurování došlo k zajištění uvolněné malby a podkladových vrstev. Obraz byl sejmut z napínacího rámu, jeho podložka (plátno) byla očištěna, malba celkově konsolidována a zbavena ztmavých a zažloutlých lakových vrstev. Dále byla malba nažehlána (rentoaláž) na nové Iněné plátno a napnutá na nový rám. Vypadlá místa byla nově vytmelena a retušována napodobivou retuší. Na závěr byla malba opatřena polomatným ochranným damarovým lakem s příměsí včelího vosku. Rám obrazu byl rozebrán a doplněn o chybějící části bočnic. Nové barevné vrstvy byly sejmuty, defekty vytmeleny a retušovány. Barevnost byla zvolena dle dochovaného tónu vnitřní strany bočnice a imitativně doplněna na zbytek rámu. Celek byl opatřen polomatným ochranným lakem.

⁴ Dějinám obrazu se věnuje monografie kolektivu autorů Divotvůrkyně přeštická. 300 let obrazu a poutí (M. Ottová, ed.), České Budějovice 2012.

těž tvar Kristovy svatozáře a detaily Mariiny koruny. Tento typ koruny v kombinaci s tmavým křížkem na čele Panny Marie se objevuje na drobné devoční grafice počátku 18. století. Zde je reprodukován tvar koruny, pořízené přeštickému obrazu roku 1719, kdy neznámý zloděj obraz okradl a korunka se svatozáří musely být nově doplněny. Tato „nová“ korunka se objevuje společně se srdcem probodnutým sedmi meči i na tisku spojených přeštických bratrstev Perly v Prstenu z roku 1724. Srdce probodené sedmi meči na grafickém listu odkazuje k podobě původního kovového rámu Přeštické Divotvůrkyně z roku 1712.⁵ Laické sdružené bratrstvo, vzniklé právě roku 1724, spojilo úctu ke sv. Barboře, která měla tradici v Přešticích již od 16. století, s novou, benediktiny zavedenou úctou k obrazu Přeštické Piety.⁶ Iniciátorem vzniku konfraternity byl benediktinský opat Mikuláš Sexstetter. Vzorem se mu stalo pohřební bratrstvo Sedmi bolestí Panny Marie pod černým škapulířem, provozované pražským řádem servitů u staroměstského kostela sv. Michala. Právě z tohoto kostela měla být přinesena grafická předloha pro budoucí malbu Matěje Pazourka s obrazem Piety Přeštické. Atraktivita těchto bratrstev pro člověka 18. století byla obrovská. Bratrstvo nabízelo svým členům mnohočetné odpustky a zprostředkovalo záruku spásy lidské duše. Zdá se tak velmi pravděpodobné, že výběr předlohy z grafického tisku Perly v prstenu pro obraz v Radkovicích mohl být záměrný. Objednavatelem obrazu mohl být neznámý člen přeštického pohřebního bratrstva Perly v prstenu, který tak upozorňoval na jistoty či záruky budoucí spásy jeho duše plynoucí z jeho členství v bratrstvu. Rok 1724 je tak pravděpodobným termínem post quem pro vznik radkovicke Piety Přeštické. Tato doba se shoduje s předpokladem vzešlým z restaurátorského průzkumu techniky malby, která odpovídá době první poloviny 18. století.

O původním určení obrazu není bohužel nic známo. Zda byl původně, již v době svého vzniku určen pro radkovicou kapli, si netroufáme rozhodnout. Existenci obrazu v Radkovicích od konce 19. století potvrzuje jak rodová paměť původních majitelů, rodiny Heřmanů, tak restaurátorský průzkum.⁷ Ten doložil, že současný profilovaný rám obrazu vznikl nejspíše na přelomu 19. a 20. století. Díky průzkumu také víme, že samotný obraz radkovicke Piety byl původně komponován se segmentovým zakončením horní strany, tedy tak, jak ho známe dnes. Změna adjustace do nového rámu, s vyššími postranicemi a čelní stranou uzavřenou skleněnou deskou proti vodě a větru, byla nepochybně vyvolána umístěním v otevřené výklenkové kapli v Radkovicích. Jak vypadal rám původní, případně zda současný kopíruje jeho podobu, nelze rozhodnout. Obraz mohl být původně určen do nástavce neznámého oltáře v kostele v blízkém okolí, neboť v první polovině 18. století byla úcta k Panně Marii Přeštické rozšířena zejména na Přešticku či šířeji na Plzeňsku. Na druhé straně není zcela vyloučeno, že výklenková kaple v Radkovicích poblíž cesty na pole mohla stát již v 18. století. Její datování (vzhledem k jednoduchým neslohovým tvarům) není však jednoznačné.

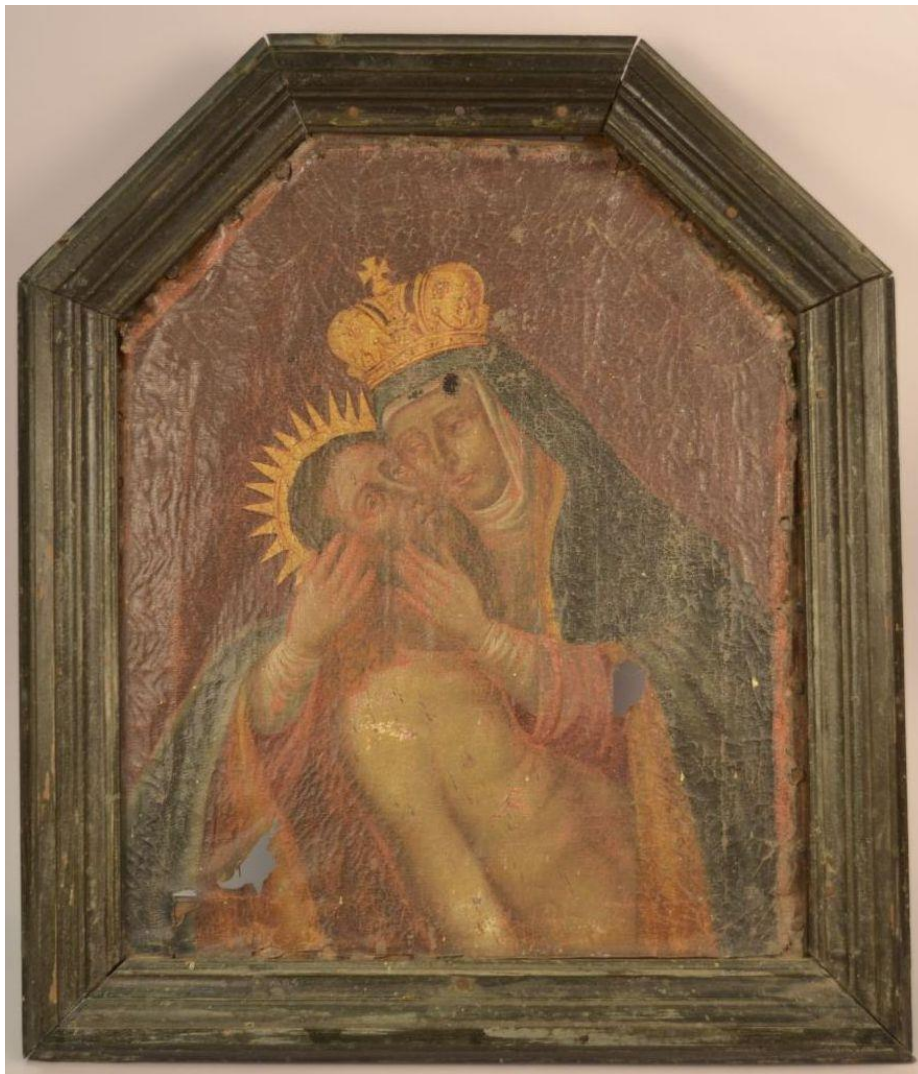
Nález a záchrana Piety přeštické z Radkovic pro sbírky Domu historie Přešticka je výjimečnou událostí. Obraz vzniklý po roce 1724, snad pro některého z členů přeštického bratrstva Perly v prstenu, ukazuje na multiplikaci přeštického milostného obrazu velmi záhy

⁵ M. Ottová (pozn. č. 4), s. 118.

⁶ M. Tejček (pozn. č. 4), s. 110-112.

⁷ Autorka děkuje manželům Heřmanovým za laskavý a vstřícný přístup při záchraně radkovickeho obrazu. Jakub Hamsík – Jáchym Krejča: Restaurátorská dokumentace. Restaurování závěsného obrazu „Přeštická pieta“ v ozdobném rámu z majetku Domu historie Přešticka, Levý Hradec 2014, 20s.

po jeho oficiálním schválení a po jeho prohlášení za zázračný. Jde tak o velice vzácnou devoční kopii originálního obrazu, jednu z vůbec nejranějších.

Nálezový stav Piety Přestické z Radkovic, foto Radka Šissová

Pieta Přeštická z Radkovic, stav po restaurování, foto J. Kubát

Drobná olejomalba Piety Přeštické z Radkovic od neznámého autora z pol. 18. stol. patří dnes k nejstarším a po dokončeném restaurátorském zásahu i k nejcennějším předmětům sbírky Domu historie Přešticka.

Přírůstky do sbírky

Dětský kuchyňský kredenc s vybavením DHP 7609/14

Dětská kuchyňka s vybavením, 30. léta 20. stol. – DHP 7608/14

Přírůstky do sbírky

Panenko s příslušenstvím, 30. léta 20. stol. – DHP 7607/14

Čajový servis pro panenky, pol. 20. stol. – DHP 7595/14

DHP 7601/14

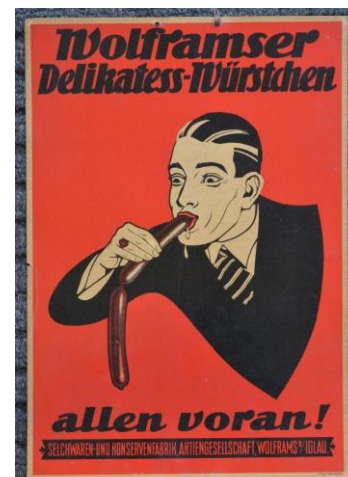

DHP 7600/14

Přírůstky do sbírky

DHP 7597/14

DHP 7598/14

DHP 7596/14

DHP 7599/14

Přírůstky do sbírky

*František Hofman, autoportrét
DHP 7602/14*

*František Hofman, ženský akt
DHP 7603/14*

*F. Hofman: Vrbová brána za Morávkou
DHP 7604/14*

*F. Hofman: Pařez na Javorníku
DHP 7605/14*

Přírůstky do sbírky

*Vladimír Pecháček, Chotkovy sady v Praze
DHP 7606/14*

*Kuchyňka 50. léta 20. stol.
DHP 7610/14*

Bezúplatným převodem od státu jsme získali v roce 2014 také předměty z pozůstalosti hostinského a řezníka pana Vovsa z Příchovic. Jednalo se především o drobné předměty z řeznické a hostinské živnosti. Převod se uskutečnil na konci roku 2014 a výběr předmětů

na zařazení do sbírky bude předložen sbírkotvornému sboru po očištění věcí během roku 2015.

Tabulka – vykázaná práce se sbírkou v roce 2014

Počet evidenčních čísel přírůstků zapsaných za rok 2014	16
Počet inventarizovaných evidenčních čísel za rok 2014	761
Počet zrestaurovaných a konzervovaných sbírkových předmětů za rok 2014	5
Počet evidenčních čísel Domu historie Přešticka celkem k 31. 12. 2014	7 604
Z toho v podobě obrazového záznamu	7 372

2.2. Výzkumná činnost

Ve sledovaném roce se orientovala naše pozornost na plnění úkolů souvisejících s naší výstavní a publikační činností, především s výstavou **Přeštice před 100 lety – malé město ve Velké válce** a materiály o osobnosti děkana Emanuela Václava Řičáka ve spolupráci s historikem Michalem Tejčkem a Okresním oblastním archivem v Blovicích. Výsledkem byla publikace E. V. Řičák, dobrý kněz hospodář, která byla vydána v závěru roku 2014.

2.3. Prezenční činnost

Prezenční činnost Domu historie Přešticka je praktikována vedle stálých expozic a tématických výstav je to především pomocí plakátů, pozvánek, místního i regionálního rozhlasu, regionálního denního tisku, webových stránek, internetového portálu Novinky.cz, portálu Kudy z nudy, Museum.cz a facebookových stránek Domu historie Přešticka.

Plzeňský rozhlas

1. února Náš host – Lucie Avramová, Josef Němeček prezentace výstav v Domu historie Přešticka v hodinovém pořadu
2. 24. ledna natáčení pro pořad Hobby magazín se Soňou Vaicenbacherovou
3. 21. března Náš host – povídání s Květou Bodollovou o výstavě Můj méďa
4. 19. dubna – povídání s Květou Bodollovou a Františkem Weydou o výstavě v Domu historie Přešticka
5. 22. 8. Náš host – Zdeněk Bálek, Václav Malina s Květou Bodollovou k výstavě kočárků a obrazů v Domu historie Přešticka

Televize ZAK

25. dubna – natáčení výstavy Můj méďa
10. května – televize D – pořad Tamtam, námět na výstavu medvídků

Přeštické noviny

Vedle řady drobných článků a pozvánek na programy Domu historie Přešticka byla velkým počinem Domu historie Přešticka v roce 2014 především příloha Přeštických novin

k výročí první světové války, kterou jsme připravili z muzejního archivu v e spolupráci s Věrou Kokoškovou.

Příloha vyšla ve formátu jednoho oboustranného listu v barevném provedení a tematicky se zaměřila na mobilizaci v Přešticích, odvody mužů, válečnou kuchyni, fungování pošty, cenzuru, legionáře z Přeštic a válečné vánoce.

Internetový portál Novinky.cz

Na portál zajímavými články o činnosti přeštického muzea přispívá paní Věra Kokošková. Ve sledovaném roce zde byl uveřejněn článek zvoucí na výstavy Můj meda a Krása a tajemství mikrosvětů, uveřejněn v pátek 28. března 2014.

2.3.1. Výstavní činnost

Žijeme (s) korálky

Současná tvorba a repliky historických šperků

22. 1. – 9. 3.

Dům historie Přešticka připravil ve spolupráci s Lucií Avramovou, Martou Koudelovou, Lindou Čoudkovou, Marií Šimánkovou, Lucií Svobodovou, Monikou Stratilovou a Tamarou Procházkovou v přízemí Domu historie Přešticka výstavu současného šitého šperku s ukázkami replik historických, především gotických šperků. Připravenou prezentací měli návštěvníci možnost seznámit se také s historií šitého šperku v různých kulturách od počátků historických záznamů.

Výstava, vzhledem k termínu uspořádání, byla koncipována jako příprava na maškarní ples.

Výstava měla několik předváděcích akcí (25. 1., 8. 2., 22. 2.) a končila jarmarkem (9. 3.) za účasti všech tvůrkyň šitého šperku, které v Přešticích vystavovaly.

Lucie Avramová také 2. ledna prezentovala svoje řemeslo a výstavu v pořadu Host do domu v ČR Plzeň.

2.3.1. Výstavní činnost

Jede, jede mašinka

Kolejiště Josefa Němečka z Přeštic

22. 1. – 9. 3.

Úspěšná expozice kolejiště, vytvořeného přeštickým občanem Josefem Němečkem se prezentovala v Domu historie Přeštica již podruhé. Funkční kolejiště bylo pravidelně obsluhováno ve všední dny i o víkendech. V závěru výstavy byla pro zájemce připravena také noční jízda. Výstava byla doplněna fotografiemi různých lokomotiv z našich železnic, které zapůjčil Josef Hrabě.

2.3.1. Výstavní činnost

Můj méďa

Výstava medvídků ze soukromé sbírky

26. 3. – 18. 5.

V přízemních výstavních prostorách Domu historie Přešticka je vzdán hold nesmrtelné hračce, která už roku 1903 získala přívlastek "Ideální". Pokud hádáte klasického plyšového medvídku, hádáte správně. V kulisách dětského světa a dobových hraček ze sbírky Domu historie Přešticka zde trní kolem 120 nejrůznějších "méďů", z nichž nejstarší pochází z roku 1925 a největší měří půl druhého metru.

Medvídci jsou představováni akčním způsobem, tj. zasazení do scének, v nich představují děti v důvěrně známých situacích. Jsou na výletě, na hřišti, v ordinaci, na nádraží, na houčích i na rybách, řadí v kuchyni, v koupelně, užívají si odpolední párty, atd. Exponáty jsou proloženy hracími koutky pro nejmenší a pamětníky potěší i autentické ateliérové fotografie dětí s medvídky z let 1935 - 1992.

Touto hravou výstavou chtějí její tvůrci ve spolupráci se soukromými sběrateli a místními školskými zařízeními připomenout, že právě před 110 lety okouznil ručně šitý medvídek z malé jihoněmecké manufaktury rodiny Steiffů porotu na Světové výstavě v St. Louis, kde získal zlatou medaili a začal dobývat americký trh. Právě k tomu výročí je výstava připravena.

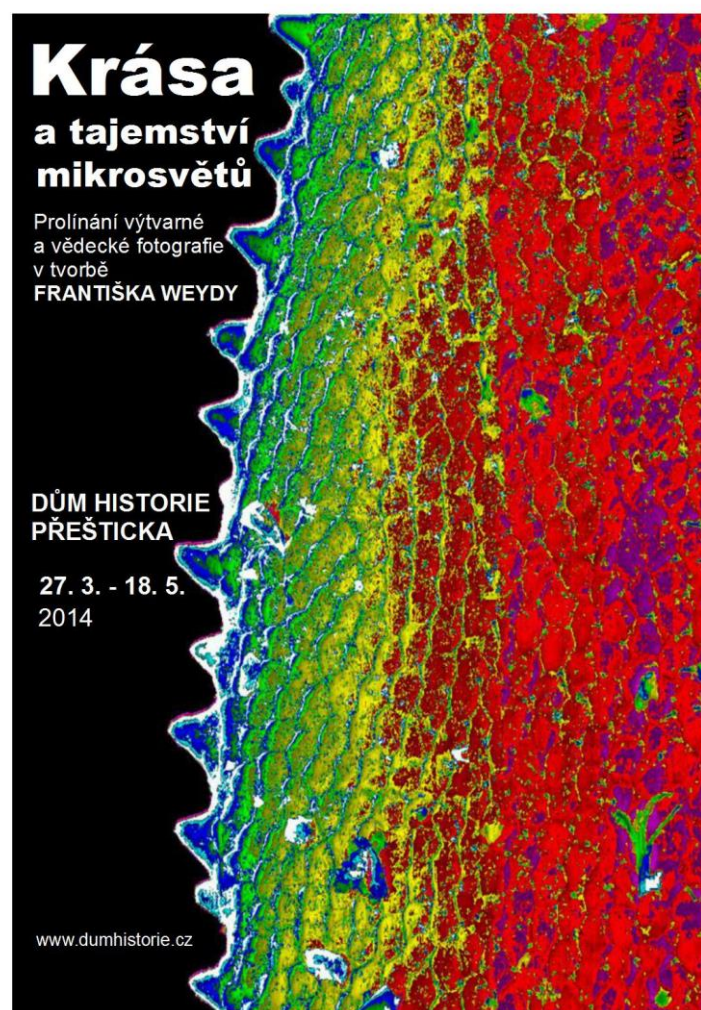

2.3.1. Výstavní činnost

Krása a tajemství mikrosvětů

Prolínání vědecké a výtvarné fotografie v tvorbě Františka Weydy

26. 3. – 18. 5.

Svět je i přes nesporný pokrok stále ještě pln nejrůznějších tajemství. Nejsou jen ve vesmíru nad námi, ale i v mikroskopických světech kolem nás, v nás, ve vodě, v půdě...

Zde nalezneme nejrůznější organizmy a jejich struktury nejpodivnějších tvarů a funkcí. Tady nám ale lidské oko nestačí, stejně tak jako lupa a často už ani optický mikroskop. Takové mikrosvěty můžeme vidět pouze v elektronových mikroskopech.

Autor, vědecký pracovník a vysokoškolský pedagog, jehož rod pochází přímo z Přeštic, nám představí řadu mikrofotografií odhalujících některá tajemství mikrosvětů.

Kromě dokumentárních vědeckých a vědecko-populárních fotografií zde nalezneme i fotografie výtvarné, kde je vědec-

ká fotografie pouze inspirací k volné tvorbě. Některé fotografie byly prezentovány na různých autorových výstavách nebo v tisku, ale část fotografií je nových, zhotovených jen pro tuto výstavu.

2.3.1. Výstavní činnost

Ptám se, ptám se, pampeliško

Výtvarné práce žáků ZUŠ Přeštice na téma flóra

24. 5. – 29. 6.

Dům historie Přešticka poskytuje od roku 2014 výstavní prostory výtvarnému oboru ZUŠ Přeštice pod vedením paní Jany Boškové. V roce 2014 byla ústředním tématem práce dětí rostlina a příroda obecně. Výtvarné práce byly naaranžovány v obou výstavních sálech Domu historie Přešticka.

Doprovodný program k výstavě v podobě hudebního odpoledne s žáky ZUŠ Přeštice a keramickým tvořením na dvorku muzea proběhl o přeštické pouti 8. 6. 2014.

2.3.1. Výstavní činnost

Nejkrásnější ze všech dárků dává život do kočárku

Kočárky, kolébky, výbavičky

12. 7. – 7. 9.

Výstava věnovaná atraktivnímu tématu kočárků pro děti. Byla zapůjčena ze soukromé sbírky manželů Bálkových ze Žerovic a doplněna několika exponáty ze sbírky Domu historie Přešticka. Více než 20 vzácných historických kočárků zaplnilo výstavní sál v přízemí Domu historie Přešticka, jehož zdi byly ozdobeny fotografiemi přeštických dětí ve svých kočárcích z 20. až 60. let 20. stol. Pro malé návštěvníky byl připraven kočárek s panenkou a přebalovacím pultem, na kterém mohli vyzkoušet zabalit miminko do tří látkových plen.

2.3.1. Výstavní činnost

Pod Černým lesem Obrazy Václava Maliny 12. 7. – 7. 9.

Dům historie Přesticka

Vás zve na slavnostní zahájení výstavy

Václav Malina
Pod Černým lesem

pátek 11. července 2014 v 17 hod.

Výstavu uvede Drahomíra Valentová a autor
Zahrají: Anna Ondřichová-Malinová a Jan Janský

Výstava bude otevřena do 7. 9. 2014, úterý/9-12 13-17 hod.
www.dumhistorie.cz

Václav Malina

se narodil 4. června 1950 v Plzni. Po studiích na Pedagogické fakultě v Plzni (1968-1972) vystudoval také filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze (1974–1979), kde mezi jeho učitele patřil zejména Zdeněk Sýkora.

Ve své tvorbě se zabývá především malbou, ale i grafikou, trojrozměrnými objekty a instalacemi. V plzeňském výtvarném kontextu zaujímá důležitou roli i jako výtvarný pedagog, publicista a kurátor. Dlouhodobě působil jako učitel na ZUŠ v Plzni, v 90. letech rovněž na SSUPŠ Zámčecek tamtéž. V letech 2001 - 2012 zastával funkci ředitele Galerie města Plzně, kterou de facto založil na základech dřívější instituce a která za jeho vedení získala renomé galerie respektované v celorepublikovém kontextu. Působil zde i jako kurátor dlouhé řady výstav, vydavatel katalogů a knižní literárně-výtvarné edice Imago et verbum.

Autor samostatně vystavuje od roku 1969 a to po celé Evropě. Zúčastnil se řady českých i mezinárodních výstavních projektů, symposií a přehlídek současné tvorby (Šedá cihla, Nový zlínský salón) a tematických výstav (Magie barev, Ornament, Pocta Janáčkovi, Ejhle světlo, Pocta Kupkovi, Les, Svět jako struktura – struktura jako obraz aj.).

Je zastoupen v mnoha veřejných i soukromých sbírkách v ČR i zahraničí (NG Praha, ZČ galerie Plzeň, GU Karlovy Vary, MU Olomouc, GKK Klatovy/Klenová, Muzeum Prachatice, Artotéka města Plzně, NTM Praha, Sběrka české pojišťovny Praha, MRA Orleans a další)

Žije a pracuje v Plzni.

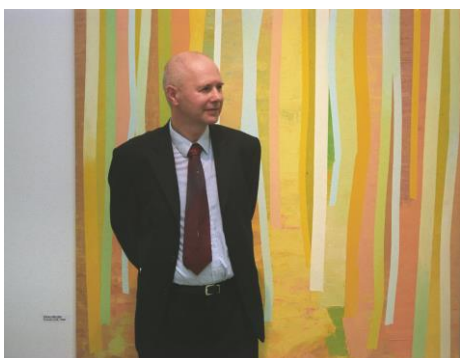
Václava Malinu na počátku jeho tvorby zásadním způsobem ovlivnili dva učitelé - Jiří Patera a Zdeněk Sýkora.

Pateru měl Malina možnost blíže poznat na přelomu 70. a 80. let, kdy prošel jeho proslulou školou v plzeňském výtvarném kroužku, který spolu s ním navštěvovali další výrazné osobnosti zdejšího výtvarného života. Patera jej nasměroval k plošné, výrazně koloristické malbě, která vyznačuje rané období jeho

tvorby. U něj získal vztah k čisté barvě a její skladebné a výrazové funkci. Zde také navázal významná a trvalá přátelství, zejm. s Milanem Maurem. Společně dokázaly tyto dvě osobnosti (v daném společenském kontextu zcela výjimečně) svou pílí a vůlí překročit omezené poměry regionální kultury normalizační doby a směřovat svoji tvorbu v živém kontaktu s aktuálním světovým uměleckým děním. Sýkorův příklad zase Malinu posunul k velkoryse pojaté obrazové skladbě čistých geometrických ploch a barevných linií nezdědka velkých formátů, nikdy se však nepřiklonil k čistě systémové malbě.

Václav Malina se hned na začátku 80. let zařadil mezi nejdůležitější osobnosti českého umění, rozvíjející tehdy aktuální téma konceptuální reflexe přírody, aniž by však – na rozdíl třeba od svého plzeňského generačního souputníka Milana Maura - opustil malovaný obraz. Ačkoliv mnohá jeho díla působí ryze nezobrazujícím dojmem, mají většinou základ v konkrétním prožitku krajiny a přírody. Malinovým výtvarným názorem, který se pohybuje na rozhraní klasické malířské citlivosti a konceptuálních strategií, se zabývali renomovaní historikové a teoretikové umění (V. Lahoda, J. Valoch). Autor ve svých obrazech a objektech svébytně tematizoval impresionismus (synonymum ryzí plenérové malby) v konstruktivistické a konceptuální podobě (synonymum spekulativní, intelektuální tvorby). Zdá se, že původnějším zdrojem je tu bezprostřední malířské východisko ukotvené přímo ve vztahu malby k jejímu předmětu, v Malinově případě především krajině. Po časných malířských cyklech Pole a Zdi, kde se zabýval vztahy barevných polí, dospěl v polovině 80. let k originálnímu přehodnocení impresionismu. Barevné skvrny či pravoúhlé plošné segmenty vytvářejí optické struktury, evokující světlo v krajině (cykly Vzpomínky na impresionismus, Imprese, Pointilismus). V tomto období se objevují přesahy k malířsky pojatému objektu, kde sledoval podobnou problematiku (např. přesýpací objekty z pomalovaných pingpongových míčků, nit'ové objekty proměňující se gravitací atd.). Další významnou oblastí jeho malby je vyjádření hudebních rytmů formou geometrických partitur. V posledních cyklech Konstruktivní imprese a Konstrukce podle barev vychází z barevné představy, která v procesu postupného vyvažování forem a barevných kvalit dostává

podobu jasného, ostře řezaného geometrického tvaru, zdůrazněného barevnou konturou. Zároveň se znovu navrácí i ke krajinářským východiskům své tvorby jako možnému impulsu k dalšímu vývoji.

2.3.1. Výstavní činnost

Přeštice před 100 lety

Výstava k výročí 100 let od vypuknutí první světové války

24. 9. – 16. 11.

Dům historie Přešticka Vás zve na výstavu

PŘEŠTICE PŘED STO LETY
aneb malé město ve Velké válce

3. 10. 2014 – 6. 1. 2015

Doprovodný program:
18. 10. 2014 od 15 hod.
Velká válka očima českých spisovatelů
Poetické divadlo z Plzně

Komentovaná prohlídka výstavy s videoprojekcí
26. 10. 2014 od 15 hod. – přednáší J. Jiráek

www.dumhistorie.cz

Dům historie Přešticka připravil v termínu 3. 10. 2014 – 16. 11. 2015 výstavu k 100. výročí začátku první světové války. Výstava, nazvaná, „**Přeštice před sto lety aneb malé město ve Velké válce**“ v úvodu krátce seznamovala se stylem oblékání a života v roce 1914. Město bylo představeno na kopii unikátní mapy města z 1897, aktualizované 25. dubna 1914. Samotná výstava byla rozdělena do částí: škola, purkmistrovský úřad, c. k. poštovní úřad, domácnost, sokol, válečná kuchyně, mobilizace, fronta. Vystavena byla řada dobových předmětů (školní potřeby, telefon, telegraf, poštovní schránka, dopisy, pohlednice, uniformy a zbraně), fotografií a archiválií (zpěvník, originální deníky), mezi nimi unikátní seznam odvedenců do války z Přeštic, který byl k dispozici návštěvníkům také v kopii, určené k listování.

Vystavené exponáty byly zapůjčeny z Národního technického muzea v Praze, Muzea jižního Plzeňska v Blovicích, Zápa-

dočeského muzea v Plzni, Vlastivědného muzea Dr. Hostaše v Klatovech, Poštovního muzea v Praze a zápůjček řady soukromých sběratelů.

Dům historie Přešticka připravil pro veřejnost také čtyři přílohy Přeštických novin s příspěvky k první světové válce z muzejního archivu.

2.3.1. Výstavní činnost

Přešticko ve fotografii Přehled soutěžních prací 15. 10. – 16. 11.

Dům historie Přešticka hostil ve svých prostorách pátý ročník fotografické soutěže Přešticko ve fotografii. První čtyři ročníky prezentoval Mikroregion Přešticko v Konferenčním sále KKC Přeštice. Měsíc trvající expozice byla nainstalována v podkrovním výstavním sále přeštického muzea. Vzhledem k faktu, že soutěžní práce vypovídají o životě v regionu Přešticko, jsou práce ze všech pěti ročníků uloženy v muzejním archivu.

2.3.1. Výstavní činnost

Vánoce ve válečných pohlednicích

26. 11. 2014 – 6. 1. 2015

Výstava o počátcích první světové války v Přešticích, nazvaná Přeštice před sto lety byla na období adventu a Vánoc doplněna soukromou sbírkou vánočních válečných pohlednic, posílaných z fronty nebo naopak na frontu. Návštěvníci se tak mohli seznámit s druhy a vizáží válečné korespondence, doplněné vánoční nostalgií s propagandistickou tematikou.

Soukromá sbírka Jiřího Krůty
v Domu historie Přešticka

Vernisáž 25. listopadu 2014 od 17 hod.

V rámci výstavy Přeštice před sto lety

Vánoční pohlednice z Velké války

2.3.1.

Výstavní činnost

Drátenické hrátky Ladislava Lokajíčka

26. 11. 2014 – 6. 1. 2015

Výstava výrobků drátenického řemesla v netradičním pojetí amatérského tvůrce Ladislava Lokajíčka byla nainstalována v podkrovním sále přeštického muzea. Představovala především předměty technického charakteru. Automobily, motorky, kola, vozíky všeho druhu a rozhledny či církevní stavby. Výstava byla doplněna drátenickou dílnou za přítomnosti Ladislava Lokajíka.

DRÁTENICKÉ HRÁTKY

LADISLAVA LOKAJÍČKA

Dům historie Přešticka
26. 11. 2014 – 3. 1. 2015

2.3.2. Přednášková činnost

Krása a tajemství mikrosvětů – RNDr. František Weyda

V roce 2014 byly uspořádány tři přednášky, související především s výstavní činností ve sledovaném roce.

První, s názvem Krása a tajemství mikrosvětů, se uskutečnila 24. dubna a přednesl ji RNDr. František Weyda ke stejnojmenné výstavě fotografií v Domu historie Přešticka. Přednáška se uskutečnila v malém sále Kulturního a komunitního centra v Přešticích. Doc. RNDr. absolvent Přírodovědecké fakulty UK v Praze, oboru entomologie od roku 1973 pracoval v Entomologickém ústavu AV ČR v Českých Budějovicích, nejprve jako odborný asistent a od roku 1980 jako vědecký pracovník. Jeho hlavním vědeckým zájmem je studium ultrastruktury hmyzu a roztočů. Pracoval také v různých laboratořích v Evropě a USA.

Amatérské fotografii se věnuje od roku 1961. Od konce šedesátých let využívá různých technik vědecké fotografie ve výzkumu. Od roku 1993 vyučuje klasickou a digitální fotografii a videotechniky ve dvou kurzech na Přírodovědecké fakultě Jihočeské univerzity. V roce 1998 založil Laboratoř digitálního zobrazování v entomologii, ve které rozpracoval koncepci vědecké digitální fotografie.

Publikuje vědecké fotografie především v domácích a zahraničních vědeckých publikacích, také ve vědeckopopulárních a odborných časopisech. Popularizaci vědy kromě jiného i formou publikování vědeckých fotografií považuje za důležitou součást propagace vědy. Od roku 2001 je členem Rady pro popularizaci vědy AV ČR.

DŮM HISTORIE PŘEŠTICKA
KULTURNÍ A KOMUNITNÍ CENTRUM PŘEŠTICE

PŘEDNÁŠKA

KRÁSA A TAJEMSTVÍ MIKROSVĚTŮ

PROLÍNÁNÍ VÝTVARNÉ A VĚDECKÉ FOTOGRAFIE
V TVORBĚ ENTOMOLOGA FRANTIŠKA WEYDY

KULTURNÍ A KOMUNITNÍ CENTRUM PŘEŠTICE

MALÝ SÁL - ČTVRTEK 24. DUBNA 2014 OD 17 HOD.

2.3.2. Přednášková činnost

E.V. Řičák – 25. 9. 2014

Přednášející Mgr. Michal Tejček

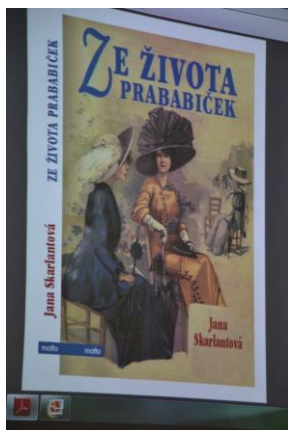

V roce 2014 oslavil přeštický děkan E. V. Řičák 150 let od vydání knihy Dějepis města Přeštic, 190. let od svého narození a 110 let o úmrtí. K tomu „trojvýročí“ přednesl přednášku historik Mgr. Michal Tejček, člen Spolku pro záchranu historických památek Přešticka a spolupracovník Domu historie Přešticka.

2.3.2. Přednášková činnost

Jana Skarlantová – Ze života prababiček

20. listopadu 2014

ZE ŽIVOTA PRABABIČEK

Pořad PhDr. Jany Skarlantové
Vás nechá nahlédnout do doby
secese, jak ji prožívaly naše
prababičky. Víte na co se těšily,
čím se trápily a o čem snily?

Vydáme se za nimi na městskou
promenádu, kluziště, na výlet
i na ples. Nahlédneme do jejich
prádelníků i dámských budoárů...

Zasvěcený komentář autorky
v kombinaci s dobovou literaturou
ilustruje množství unikátních
obrázků secesní módy.

**Malý sál Kulturního
a komunitního centra
Přeštice**

**čtvrtek 20. listopadu 2014
17 hodin**

Na pořad s malou ukázkou
dobového spodního prádla
Vás zvou KKC Přeštice
a Dům historie Přešticka v rámci
výstavy
„Přeštice před sto lety“.

Vstup zdarma!

2.3.3. Komponované pořady - divadla

V rámci prezentační činnosti Domu historie Přešticka jsme uskutečnili společně s místními spolky divadelní představení především pro dětské návštěvníky přeštického muzea. Dramaturgicky byly pořady zakomponovány do významných svátečních období Velikonoce a Vánoce. Velikonoční pohádku sehráli Přeštičtí ochotníci 20. dubna 2015.

Když sluníčko černé za hory padá

Velká válka očima českých spisovatelů
Pořad v rámci výstavy Přeštice před 100 lety

Dům historie Přešticka
18. 10. v 15 hodin

Účinkuje PoDiv - Poetické divadlo z Plzně
Andrea Řeháčková
Jiří Hlobil

V Domu historie Přešticka hostovalo také Divadlo PoDiv z Plzně v komponovaném pořadu k výročí zahájení první světové války a výstavě k tomuto výročí připravené.

Třetím drobným divadelním představením byl pořad místního ochotnického spolku Úhlavan, který sehrál v prostorách Domu historie Přešticka divadelní představení nazvané Vánoční hra. Představení bylo sehráno v sobotu 13. 12. 2015.

VELIKONOČNÍ POHÁDKA
s Přeštičtými ochotníky

Velikonoční neděle 20. dubna 2014
Dům historie Přešticka

Pohádka bude sehrána vždy v půlhodinových intervalech:
14 hod., 14.30 hod., 15 hod., 15.30 hod., 16 hod., 16.30 hod.

Základní vstupné 25,- Kč - senioři a studenti 15,- Kč - děti do 6 let zdarma

Dům historie Přešticka a Divadelní spolek Úhlavan
Vás zvou na nově nastudovanou vánoční pohádku

VÁNOČNÍ PŘÍBĚH

Sobota 13. 12. 2014 od 14.30, 15.00, 15.30, 16.00, 16.30

Vstupné: děti 15,- Kč, dospělí 25,- Kč, rodinná 50,- Kč

2.3.4. Komentované prohlídky a předváděcí akce

- 5. ledna - Tříkrálové setkání v Domu historie Přešticka, spojené s přednáškou PhDr. Janou Skarlantovou o rodině Petersů. Hrál a zpíval komorní soubor BastaFidli ZUŠ ve Stodě.
- 25. ledna – předváděcí akce šitého šperku s Lucií Aramovou
- 8. února - předváděcí akce šitého šperku s Lucií Aramovou
- 22. února – předváděcí akce šitého šperku s Lucií Aramovou
- 8. března – noční jízdy železnice s Josefem Němečkem (k výstavě mašinek)
- 9. března – závěrečný jarmark k výstavě šitého šperku
- 6. dubna – Pletení medvídků s paní M. Čermákovou
- 12. a 13. dubna – Velikonoční předváděcí akce
- 19. a 20. dubna – Velikonoční předváděcí akce
- 7. června – hudební vystoupení ZUŠ Přeštice v rámci výstavy výtvarného oboru ZUŠ Přeštice
- 8. června – keramická dílna s žáky výtvarného oboru ZUŠ Přeštice
- 27. 9. Den pro rodinu – modely zaniklých přeštických budov Z. Dvořáka a obuvnické povídaní.
- 26. října – komentovaná prohlídka výstavy Přeštice před sto lety- malé město ve Velké válce s Janem Jirákem.
- 20. listopadu – pořad PhDr. Jany Skarlantové Ze života prababiček – k výstavě Přeštice před sto lety.
- 29. 11. – předváděcí akce - klub přeštických paličkářek – adventní předvádění
- 6. 12. – setkání nad nejstaršími pohlednicemi Přeštic – k výstavě Přeštice před sto lety
- 7. 12. – výroba vánoční ozdob ze slámy, drátků, skládaných stuh, - adventní předvádění
- 14. 12. Drátenická dílna s Ladislavem Lokajíkem – k výstavě Hrátky s drátky
- 21. 12. – adventní odpoledne s betlémy, zpívaný betlém s ženským pěveckým sborem Carmina

Předváděcí akce a další doprovodné programy byly připraveny k doplnění výstavního programu Domu historie Přešticka. Spolupracovali jsme na nich především s místními občany a vystavovateli.

2.3.5. Publikační činnost

V závěru roku 2014 vydal Dům historie Přešticka publikaci E. V. Řičák. Autorem publikace je historik Mgr. Michal Tejček. Publikace byla vydána v roce 150. výročí vydání Dějepisů města Přeštic, 190. výročí narození E. V. Řičáka a současně k 110. výročí jeho úmrtí. Představuje autora dosud jediných vydaných dějin města Přeštic ve všech oblastech jeho veřejné činnosti; jako kněze, učitele, významného pomologa, historika i angažovaného občana.

2.3.6. Návštěvnost Domu historie Přešticka

Návštěvnost je jedním z vykazovaných údajů činnosti Domu historie. Uvádí nejen zájem veřejnosti o připravené programy, ale také, ve kterém ročním období je konkrétně v Přešticích zájem o návštěvu muzea.

Statistika návštěvnosti - celkový přehled DHP 2014		
Od 6.6.2000 do 31.12.2013		79 199
Období	výstavy, probíhající v tomto období	počet návštěvníků
1.1. – 5.1.	Betlémy Z. Manna Zapomenutí malíři Přešticka	192 38/den
22.1.- 9.3.	Žijeme (s) korálky Jede, jede mašinka (železnice J. Němečka z Přeštic)	2954 72/den
26.3.-18.5.	Můj méďa (k výročí plyšové hračky) Krása a tajemství mikrosvětů (foto F. Weydy, přešt. rodáka) Přednáška F. Weydy	1 501 32/den
24. 5.-29.6.	Ptám se, ptám se pampeliško Pouťový koncert ZUŠ	628 20/den
12.7.- 7.9	Nejkrásnější ze všech dáreků dává život do kočáku Pod Černým lesem (obrazy V. Maliny)	1206 24/den
24.9.-16.11. 27. 9.	Přeštice před sto lety Den pro rodinu	558 12/den
15.10.-16.11.	Přešticko ve fotografii	
26.11.-31.12.	Vánoce ve válečných pohlednicích Ze života prababiček – J. Skarlantová Drátenické hrátky L. Lokajička	1 129 32/den
Za celý rok 2014		8168
Celkem návštěvníci od 6.6.2000 do 31.12.2014		87 367

Tabulka – počet obyvatel Přeštic a návštěvnost spravovaných zařízení

Počet obyvatel Přeštic k 1. 1. 2014	6617
Počet návštěvníků Domu historie Přešticka za rok 2014	8168
Počet návštěvníků kostela Nanebevzetí Panny Marie v Přešticích	879
Celkový počet návštěvníků kostela i Domu historie Přešticka	9047

Týden	Návštěvnost			CELKEM NÁ- VŠTĚVNÍKŮ	
	Pracovní dny	Víkend	Svátek		
1	111	64	17	192	
2	0	0	0	0	
3	0	0	0	0	
4	199	156	0	355	předváděčka korálky
5	178	156	0	334	pololetní prázdniny
6	152	260	0	412	předváděčka korálky
7	292	186	0	478	
8	235	233	0	468	předváděčka korálky
9	138	173	0	311	
10	348	248	0	596	jarní prázdniny, konec výstavy, večerní jízdy vláček
11	0	0	0	0	
12	0	0	0	0	
13	140	26	0	166	
14	125	70	0	195	předváděčka háčkování medvědů
15	54	30	0	84	předváděčka pomlázky a kraslice
16	79	91	26	196	Velikonoce
17	131	25	0	156	
18	95	61	23	179	1.5.
19	74	67	39	180	8.5.
20	250	65	0	315	
21	0	12	0	12	
22	76	23	0	99	
23	25	51	0	76	pouť
24	57	15	0	72	
25	138	5	0	143	
26	156	40	0	196	
27	0	0	0	0	svátek 5. a 6.7.
28	100	20	0	120	
29	57	15	0	72	
30	64	20	0	84	
31	99	26	0	125	
32	144	21	0	165	
33	131	36	0	167	
34	114	38	0	152	
35	113	27	0	140	
36	142	39	0	181	EHD
37	0	0	0	0	
38	0	0	0	0	
39	0	140	0	140	Den pro rodinu (akce města)
40	56	15	0	71	
41	11	16	0	27	
42	59	20	0	79	pořad Velká válka očima spisovatelů
43	15	50	0	65	komentovaná prohlídka J. Jiráka
44	40	13	11	64	28.10.
45	38	28	0	66	
46	21	25	0	46	17.11.
47	54	36	0	90	akce ZUŠ Přeštice (návštěva z Nittenau) + přednáška na KKC
48	128	34	0	162	Advent
49	92	136	0	228	Advent
50	97	131	0	228	Advent
51	186	195	0	381	Advent
52	8	57	35	100	Vánoce
CELKEM	4822	3195	151	8168	

Týden	Pracovní dny	Víkend	
1	0	0	
2	0	0	
3	0	0	
4	0	0	
5	0	0	
6	0	0	
7	0	0	
8	0	0	
9	0	0	
10	0	0	
11	25	0	
12	0	0	
13	47	0	
14	0	0	
15	22	0	
16	0	0	
17	50	0	
18	0	0	
19	23	0	
20	0	0	
21	0	0	
22	48	0	
23	0	100	pouť
24	0	0	
25	20	0	
26	0	0	
27	0	20	svátek 6.7. mistra Jana Husa
28	70	0	
29	0	0	
30	0	0	
31	0	0	
32	30	0	
33	5	0	
34	30	0	
35	0	0	
36	16	50	EHD
37	3	0	
38	0	0	
39	0	7	svátek 28.9.2010
40	0	0	
41	0	0	
42	0	0	
43	0	0	
44	0	0	
45	0	0	
46	0	0	
47	0	0	
48	61	0	
49	62	0	
50	20	0	
51	170	0	
52	0	0	
53	0	0	
CELKEM	702	177	879

Zájemci mohli navštívit Dům historie Přešticka v pravidelnou otevírací dobu ÚT – PÁ 9-12, 13-17 hod. O víkendech a svátcích 14-17 hod. Zavíracím dnem bylo pondělí. Pro veřejnost měl Dům historie Přešticka otevřen 269 dnů.

Vstupné do Domu historie Přešticka:

Evidence vstupenek :

Celé vstupné 25,- Kč, snížené vstupné 15,- Kč, rodinné vstupné 50,- Kč (dvě děti a dva dospělí) volné vstupné pro děti do šesti let, volné vstupné pro hosty a nositele průkazek AMG, NPÚ, ICOMOS, Zvěz múzeí na Slovensku.

Tabulka počet návštěvníků

Počet návštěvníků celkem:	8 168
Za celé vstupné	1 505
Za snížené vstupné	2 670
Za rodinné vstupné	1 555
Neplaticí děti do 6 let (1 370), neplaticí průkazky AMG, hosté (1067)	2 437

3. Hospodaření

Dům historie Přešticka jako organizační složka města Přeštice pracuje s rozpočtem schváleným zastupitelstvem a radou města Přeštice. Čerpání rozpočtu bylo dodrženo. V měsíci červnu, konkrétně 3. června, proběhla v muzeu finanční kontrola z finančního výboru zastupitelstva a 5. června zde byla na kontrole Česká obchodní inspekce.

Tržby za vstupné	99 000
Tržby z prodeje upomínkových předmětů	31 000
Příjmy celkem	130 000
Spotřeba materiálu, energie, zboží a služeb	558 000
Mzdy	609 000
Ostatní osobní náklady	123 000
Náklady na zdravotní a sociální pojištění	207 000
Ostatní sociální náklady	5 000
Náklady na nákup sbírkových předmětů	26 000
Náklady na restaurování a konzervování	41 000
Ostatní provozní náklady	35 000
Výdaje celkem	1 604 000

Knihy, učební pomůcky a tisk	1 000
Drobný hmotný dlouhodobý majetek	10 000
Nákup materiálu j.n.	65 000
Studená voda	15 000
Teplo	160 000

Elektrická energie	70 000
Služby telekomunikací	12 000
Služby peněžních ústavů	10 000
Nákup ostatních služeb	200 000
Opravy a udržování	50 000
Cestovné	7 000
Pohoštění	10 000
Poskytnuté neinvestiční příspěvky	2 000
Transfery neziskovým organizacím	2 460
Drobný hmotný dlouhodobý majetek	10 000

4. Údržba objektu

V rámci nákupu ostatních služeb Domu historie Přešticka proběhly pravidelné revize zabezpečení, elektrospotřebičů a náradí. Zakoupili jsme teploměr a vlhkoměr Comet pro přesné měření důležitých hodnot ve stálé expozici řemesel. Zařízení hodnoty ukládá a měsíčně jsou stahovány do počítače, jako podklad pro žádost ISO MK za rok 2015.

Z důvodu vysokého procenta pronikání UV paprsků jsou všechna okna jižní strany budovy opatřena protisluneční folií M 40. Začátkem roku 2014 proběhla výmalba technické místnosti I. v suterénu muzea.

Vymalována byla počátkem roku 2014 také technická místnost 1, kam byla nastěhována trezorová skříň na ukládání přírůstového seznamu, vstupenek a cenných sbírkových předmětů.

Do technického skladu byl přemístěn také sklad publikací a propagačních předmětů k prodeji, doposud umístěný v kupeckém krámu. Pro sklad byly zakoupeny dva malé regály s vyhovující nosností.

Obrazová příloha: Fotografie z akcí v Domu historie Přešticka

MALÉ MĚSTO VE VELKÉ VÁLCE

Přeštice 1914–1918

SEZNAM
VŠECH VOJÍNŮ Z MĚSTA PŘEŠTIC,
KTERÍ ZŮČASTNILI SE SVĚTOVÉ VÁLKY
28. 7. 1914 – 28. 6. 1920.

Dům historie Přešticka uchovává ve sbírce unikátní písemný doklad o účasti přeštických mužů v bojích první světové války. Pod názvem „Seznam všech vojinů z města Přeštice, kteří zúčastnili se světové války 28. 7. 1914 – 28. 6. 1920“ zapisoval údaje o jednotlivých odvedencích tehdejší městský strážník v Přeštích, pan František Hájek. Pečlivě vedený soupis obsahuje 645 záznamů jmen přeštických mužů, s uvedením čísla popisného jejich obydlí, rodinného stavu, počtu dětí, profese ve civilním životě, s datem a místem narukování a osudů během války.

Seznam pana Františka Hájka nám tak, převeden do čísel, zanechal především informaci o počtu 188 narukovaných z Přeštic během prvních mobilizací v červenci 1914. Dalších 38 mužů působilo ve stejné době ve vojenské službě. Do konce roku bylo povoláno dalších 77 mužů; celkem tedy v roce 1914 odešli do války z Přeštic 303 mužů. Během roku 1915 povolaly svolávací vyhlášky dalších 165 mužů z Přeštic. K roku 1916 uvádí seznam 106 záznamů, v roce 1917 je zaznamenáno 46 odvodů a v roce 1918 ještě 17. Celkem narukovalo 637 přeštických mužů. V konečném počtu 645 jmen je u zbývajících osmi záznamů uvedeno „osvobozen“.

Zajímavý je také údaj o profesním zaměření 637 narukovaných mužů. Obecně vzato se války účastnilo 351 řemeslníků a živnostníků (z toho 42 řezníků), 188 dělníků, 67 státních zaměstnanců, 24 zemědělců a domkářů a 7 vojáků z povolání a četníků.

V dalších údajích o narukovaných napočítáme 54 nezvěstných a padlých mužů, 31 superarbitrováných pro zranění. Mužů, zajatých nepřitelem, uvádí seznam 84, z toho jich do konce války v zajetí zůstalo 61, 14 přešlo do československých legií a 9 zemřelo.

Přesnost a úplnost popisovaného seznamu Františka Hájka nebylo zatím možno ověřit porovnáním se záznamy ve Vojenském historickém archivu. Zcela jistě se budou rozcházet v údajích o počtu příslušníků čs. legií. I přes pravděpodobné nedostatky je seznam cenným autentickým dokumentem se vztahem k „malému městu ve velké válce“ a prohlednout si budete moci nejen jeho originál, ale také kopii, určenou k listování. A to všechno na výstavě „Přeštice před sto lety“, kterou Dům historie Přešticka otevře v polovině září letošního roku.

Městský strážník František Hájek na fotografii z 24. 4. 1916.

Přeštická radnice s úřadovnou Spořitelny města Přeštice v r. 1916.

Z přeštické farní osady

„Z přeštické (farní) osady, čítající 6350 obyvatel, do října 1914 bylo povoláno do zbraně 636 mužů 20–42letých, a to: z Přeštice, majících 3600 obyvatel, 327 mužů, z Kucín (253 ob.) 31 mužů, z Lužan (777 ob.) 82, z Příchovic (518 ob.) 68, ze Skočic (634 ob.) 85 a ze Žerovic (573 ob.) 43 mužů! Desetina osady bojuje.“
(Český západ 1915)

„Nemilou podívanou máme zde dvakrát za měsíc, když některé ženy vojinů z celého okresu přicházejí si na berní úřad pro podporu – vlastně když z berního úřadu s podporou odcházejí. Co trefek, pamlsků, parády a zbytečnosti sobě i dětem kupují! Je to obrázek povahy českého lidu, aspoň jistě části jeho. Obyvatelstvo naší osady je většinou zemědělpovahy českého lidu, aspoň jistě části jeho. Obyvatelstvo naší osady je většinou zemědělské. O potraviny zde není nouze, ač poměrně značné množství obilí bylo rekvirováno...“
(Český západ 1915)

ODVODY LIDÍ

„Dne 26. července na svátek sv. Anny, připadající na neděli, časné ráno o 4. hodině byl jsem domácími probuzen ze spánku s vyřízením, že městský strážník právě se dostavil s rozkazem od okr. hejtmantství, že v 5 hodin ráno má státi koč s koňmi a povozem před radnicí. Stejně rozkázáno všem majitelům koní po městě. Zvláštní poslové rozjeli se s těmito vozidly do všech obcí v hejtmantství, aby tam starostům doručili svolávací mobilisační vyhlášky. Zatím byly již i po městě vylepeny mobilisační vyhlášky, na úřadech – politickém (okr. hejtm. Bláha) a poštovním (vrchní poštmistr Pokorný) vyhlášena permanentní služba. Neří třeba ani poznamenávat, že vzruch po městě byl značný, neboť v přemnohých rodinách konány přípravy k narukování synů, po případě i mladších otců. Obchody byly v pravém slova smyslu obléhány. Obecenstvo, hlavně z venkova, kupovalo do zásoby, co se dalo, hlavně sůl, cukr, kávu i mouku a jiné poživatiny, takže okresní hejtmantství bylo nuceno vydati vyhlášku, že obchodníci nesmějí jedné osobě anebo do jedné rodiny odprodati více než stanovené určité množství věcí...“

(Děkan Václav Heindl ve farní kronice, str. 120)

ODVODY VÁLEČNÉ

„Po osudném atentátu 29. června 1914 v Sarajevě byla proti malému Srbsku od Rakouska-Uherska vyhlášena válečná mobilisace 26. července 1914 v neděli na sv. Annu. A již 27. a 28. července museli rukovati všichni náhradní vojín (záložníci) ku svému dopl. pluku pš. č. 35 do Plzně. Během tří dnů dostavilo se do Plzně tisíce vojínů záložníků – rezervistů – a všechny školy, hostince, hotely byly jimi přeplněny, protože do budov kasárenských se rozhodně nevěšili. Na ulicích stály polní kuchyně, které vařily pro narukované vojiny. V tyto první dny byl v Plzni skutečně zmatek neočekávaný, neboť s vojiny přicházelo spousty civilistů, příbuzných: otcové, matky, ženy, bratři, sestry, děti, aby ještě aspoň poslední chvíle strávili se svými miláčky. Celý týden dovážely dráhy jen záložníky a civilisté byli z dopravy vyloučeni. Jedny vlaky přivážely a druhé hned odvážely vyzbrojené vojiny do pole, aby se mnozí již nikdy nevrátili.“

Nás pluk 35., hlavně na počátku války, dopravován hlavně do Srbska, a rovněž tak i 7. pl. domobr. Později měl 7. pl. domobr. (landveráků) shromážděné v Rumburku. Už 8. září zúčastnil se 35. pš. pl. a 7. domobr. pl. velké první bitvy v Srbsku na Drině u Ložnice a Vyšegradu, později u Kragujevce a Valjavy. Téměř všechno první mužstvo zde zahynulo, nebo bylo převedeno do zajetí srbského, aby pak v hrozně zimě prodělal krutý, hladový pochod přes Albánii (70 tis. mužů). Přes 40 tis. mužů (zajatců rakouských), hlavně Čechů a našich krajanů plzeňských, našich rodáků, zahynulo na tomto pochodu hladem, zimou, tyfem, cholerou, úplavicí a malárií, než se dostali přes skalnatou Albánii k moři, odtud pak na ostrovy Korfu v Řecku a Asinari v Itálii...“

Jelikož byli brzy vyčerpaní záložníci do r. 38 a i stále vojsko hroznými ztrátami již v měsíci srpnu a září v Srbsku, ale také v Rusku, byly vypisovány nové odvodky, z počátku nejmladších pravidelných ročníků, ale postupem času dostalo se až na 50leté a 18leté, tedy na starce a děti. Odvodky se opakovaly stále v krátkých lhůtách tak, že jich na označení listin svolávacích k odvodům nestačila celá abeceda, až do Z. Již nehleděno na stáří, choroby, vady tělesné, nutnou potřebu, a za těchto okolností nebylo divu, že ve mnohé obci nezůstali téměř žádní muži...“

(Sedláček, Václav; Kronika města Přeštice, str. 125–126)

ODVODY KONÍ

Jak zaznamenal v Pamětní knize Kucín (str. 55–56) kronikář Josef Vaněk, konal se od 29. července do 1. srpna 1914 odvod koní z Přeštice-Nepomucka na náměstí v Přeštích. Z okresu zdejšího odvedeno 200 koní za dosti vysoké ceny od 750 do 1300 K, ponejvíce 990 K. Připouštěné kobylky na předložení přípustického listu propuštěny.

Dne 28. srpna odvod koní a povozů z celého hejtmantství na tržišti v Přeštích. Předvoláno dle předchozího rozvrhu na obce 100 párových povozů, z nichž odvedli 58. Odpovědně však dostaviti se museli veškeré koně i z Nepomucka, kamž byli včas poslové vysláni. Přehlídka trvala až do večera, všude plno vozů a koňstva.

Dne 9. září opět odvod koní a vozů a odvedli 42 párových povozů i vysokoběžci bezohledně. Ceny byly již menší než

prve. Veškeré odvedené tyto koně ihned se odebrali při výbězích odvoch.

Na den 15. února 1915 nařazena opět nová klasifikace. Březí a jiné v zákoně uvedené se osvobozují. Zde jich ihned neodebrali, na Nepomucku odebrali a zaplatili v týž den.

Moudré hospodaření spořitelny města Přeštice

Spořitelna města Přeštice, jejíž úřadovna sídlila v budově radnice, vyplátila ještě v roce 1914 ze svého čistého zisku nejruznějšími místními spolkům a korporacím 4.585 K. V této částce byl mj. příspěvek městské obci přeštické na účely chudinské (1.600 K) a na zřízení chodníků na náměstí (2.160 K). Den po vyhlášení války se Srbskem, tj. 27. 7. 1914, byli úředníci nuceni telegraficky objednat hotovost 50.000 K, protože veřejnost podlehla panice a začala vybírat vklady. Jako první z personálu byl povolán do zbraně účetní ústavu Antonín Borovička, a brzy ho následovali další. Uroková míra vkladů klesla zprvu na 4 %, poté na 3 %. Spořitelna byla připsy k. k. místodržitelství tlačena do upisování válečných půjček, kterých bylo vypsáno za období 1914–1918 celkem osm. Přes nátlak a osobní intervence zeměpanského komisaře Blažka výbor spořitelny odolával, a aby zachoval stále ještě dobrou mobilitu spořitelny, upisoval z vkladů minimální částky (např. v r. 1916 po V. válečnou půjčku místo 25 % vkladů, což činilo 765.000 K, upsáno pouze 180.000 K). Od obvyklých finančních darů bylo, vzhledem k situaci, upuštěno a v r. 1915 obdrželo pouze město 1.600 K pro chudé a 500 K na zřízení telefonu.

V roce 1917 však Spořitelna věnovala 5.000 K na zřízení veřejné válečné kuchyně. Zápisy z této doby dokládají stagnaci půjček, neboť podnikavost v době válečné úplně zmizela. Naproti tomu se více ukládalo, protože se zvýšil počet volného oběživa. Vedení nesnižilo úroky z vkladů jako okolní peněžní ústavy, ale naopak úroky z půjček, aby se o ně zvedl zájem.

Rok 1918 již přináší obrátit k normálu v podobě obnovy obvyklých podpor místních aktivit v celkové výši 20.000 K. Mezi jednotlivými položkami však figuruje i hašení následků války – další příspěvek válečné kuchyni, fondu císaře Františka Josefa I. pro válečné sirotky v Přeštích a dobročinné organizaci České srdce. A na zřízení chodníků ve městě putuje 15.000 K!

Výmluvná poznámka v protokolní knize již po vyhlášení samostatnosti zní: „Lehce a bez debaty povoluje se půjčka Národní svobody obnosem 600.000 K.“

(Dle almanachu „Padesát let Spořitelny města Přeštice 1885–1935“)

MALÉ MĚSTO VE VELKÉ VÁLCE - II. část

Přeštice 1914–1918

SBÍRALO SE VŠECHNO

„V každé obci zřizovány zvláštní komise pro soupis osevných ploch, zásob obilí, slámy, píce, dobytka veškerého a drubeže. Prováděny rekvizice všech potravin, dobytka, kovů, kůže, prádla a peří. Mosazné a měděné domácí náčiní musel každý odevzdati (hmoždíře, rendlíky, kastrolky, konvice apod.), dřevní a okenní mosazné kliky a každý si mohl byt uzavřít na provázek, petlici, po staročeském způsobu. Měděné hroty hromosvodů byly odebrány, rovněž tak četné zvony z kostelů i zvoníček vesnických, ba i zvony školní.“

(Sedláček, Václav: Kronika města Přeštice, str. 143)

„Konány byly sbírky kovů, vlny, bavlny, kaučuku a prádla. Sebrány hromosvody z domů i s veřejných budov, i s našeho děkanství (asi 180 m drátu měděného = 22 kg; na kostele hromosvody zůstaly), měděný drát byl nahrazen drátem železným. Svícnu kostelních činových, jakož i přístal varhanových bylo zde ušetřeno, jakožto starého příslušenství našeho kostela.“

(Farní kronika, str. 212)

Dne 2. 1. 1916 byla slavnostně posvěcena nová budova okresního hejmanství, vystavěná v uplynulých dvou letech na obecním pozemku – „Hájkových hlinišťatech“. Slavnosti se zúčastnil velký počet zástupců duchovensva, úřadů, spolků i občanů. Hlavní projevy pronesl vikář Msgr Martin Fencel z Vřeskovice, jako světitel, okresní hejman František Bláha a purkmistr Josef Wierer. Poděkováno bylo především staviteli Velískovi z Přeštice za vyhotovení plánů stavby, staviteli architektu Fričovi ze Žižkova a c. k. Ing. Bohumilu Šelovi, který byl pověřen stavebním dozorem.

POMĚRY VE ŠKOLE ZA VÁLKY SVĚTOVÉ

„Školní docházka velmi zanedbávána, mrvavnost dětí klesala. Místo do školy počaly děti žebrať potraviny, a jestliže málo vyzěbraly, pak prostě kradly. Tyto toulavé děti přijížděly „načerno“ do Přeštice až zdaleka (od Kladna, Mostu). Jiný pak musely děti nezbytně pomáhat matce při polních pracích. Místo řádného vyučování musely děti sbírat pro armádu listy jahodové, borůvkové, ostružinové, šípky a jiné takové lahodné potraviny pro vojsko v poli. Žactvo muselo sbírat kopřivy, hadry, zátky, plety kamaše. Místem školy proměněny v lazarety, i částečně v Přešticích. Mnoho učitelů odcházelo do války a mnozí se již nevrátili, jiní učitelé byli zaměstnáni v kancelářích. Zaváděno

vyučování střídavé na směny, jinde byly třídy slučovány (dvě i tři třídy v jednu). Někde byly školy úplně zavřeny, učitel byl ve válce. Nebylo řádných školních potřeb, a také na ně nebylo peněz. Děti divočely, protože postrádaly dozor jak školní, tak domácí. Všechny matky musely věnovat domácnosti a na polích musely vše samy odřídit. Takové poměry byly nejen na školách národních, tj. obecních a měšťanských, ale i na středních. Studující mládež po 18. roce odcházela na vojnu, a tehdy se pak konaly předčasné, naprosto nevyhovující tzv. válečné maturity i ostatní jiné studijní zkoušky.“

(Sedláček, Václav: Kronika města Přeštice str. 153 – kráceno)

Třetí třída obecní dívčí školy v Přešticích z válečných let.

ŠETŘIT, ŠETŘIT, ŠETŘIT!

„Nedostatek svíček a jiného svítiva zavinil, že bylo vydáno nařízení okresního hejmanství, že o Vzkříšení při průvodu městem a v den Dušiček nesmí se ani svíčky ani lampičky olejové rozsvěcovati. I ve věčné lampě v kostele byli jsme nuceni užívat místo oleje petroleje, ač jsme i petrolej dosti těžko – pouze na povolení okresního hejmanství – opatřovali. Aby se ušetřilo svítiva, byl zaveden i 'letní čas' po tři léta (1916, 1917 a 1918) vždy od polovice dubna do polovice září, kdy se hodiny posunuly o hodinu kupředu. Toto opatření nedošlo však, zvláště po venkově, žádné obliby. V roce 1916 objevil se i nedostatek uhlí, takže ve škole zdejší po nějaký čas pouze dřívím se topilo v době zimní...“ zaznamenal děkan Václav Heindl ve farní kronice.

ŠKOLNÍ NADÁNÍ MARIE HLÁVKOVÉ

Bylo součástí závěti Josefa Hlávky, jako jeden ze tří každoročně splatných legátů pro město Přeštice. Obnášelo 400 K a určeno bylo výslovně na „jednání zimního šatu pro naprosto nemajetné školní děti přeštické, lužanské s Dlouhou Loukou, skočické a všecké, obojího pohlaví, které by jinak přeštickou obecnou neb měšťanskou školu bez takové dobročinné pomoci navštěvovati, a tak ani vyučování zúčastniti se nemohly.“ Výběrem potřebných bylo pověřeno tzv. „Kuratorium Nadace Hlávkovské v Přešticích“, kterému ve válečných letech předsedal purkmistr Josef Wierer a členy byli Msgr Martin Fencel, děkan ve Vřeskovicích, přeštický děkan Václav Heindl a městští radní: Josef Hofmeister, Josef Filipovský, František Hess a Václav Pintner. Úkolem radních bylo, aby společně s katechetou přeštických škol Karlem Žlábkem podrobně vyšetřili majetkové poměry rodičů, kteří o podporu žádali a vybrali ty, kteří ji potřebovali nejvíce. Jednalo se o děti od I. třídy obecné školy, až po III. třídu měšťanskou.

Podělování nově ušitým šatstvem probíhalo na radnici vždy v úmrtní den Hlávky první manželky Marie, tj. 8. listopadu o 10. hodině dopolední. V r. 1916 jednatel poznamenává, že se obecní zastupitelstvo v létě nescházelo, „ježto rozsáhlé opravy děly se na městské radnici a dosud tyto skončeny nejsou...“ „Ku letošnímu podělování chudých školních dětí šatstvem objednány obě látky pro hochy a pro dívky u místního obchodníka Jana Bešty. Pro hochy zakoupeno 20 m silného Struksu po 9 K a pro dívky 25,30 m šatové látky po 6 K. Oběky pro hochy dodali: p. Karel Strejce a Jan Webr a spokojili se od ušití s cenou loňskou, tj. od ušití kabátů 3 K 60 h a od ušití kalhot 90 h. Obuv ku podělování jako roku loňského nemohla pořízena býti žádná. Šití pro dívky přiděleno bylo potřebnější švadleně sl. Terezií Šmídové. Pořídilo tudíž předsednictvo pro 20 hochů 8 kabátů a 12 párů kalhot, pro 20 dívek 8 jupek a 12 sukní. Mimoto vyšetřil krejčí Jan Webr při střihání na jedny kalhory navíc! Vcelku tudíž poděleno bylo 41 dívek.“

V roce 1917 mohla být zakoupena u obchodníka Jana Bešty pouze šatová látka pro dívky, „ježto pro hochy docela žádná látka na skladě neměl.“ Ze 30 m barchetu o sířce 75 cm po 11 K 50 h ušila opět sl. Šmídová 9 jupek a 13 sukní, čímž byl uvedený obnos zcela vyčerpán. Nadační správa proto poskytla mimořádný dar ve výši 300 K, za něž Kuratorium pořídilo pro hochy 21 teplých trik, 4 páry ponožek a 5 šátek. Podělení byli hlavně siroti.

V roce 1918 začalo Kuratorium shánět materiál na oblečení již v červnu. Avšak „po neschůdných dotazích u těch kterých obchodníků a firem ohledně obstarání látky“ se podařilo až ve druhé polovině října zakoupit „vhodnou látku přiměřené ceny na dnešní poměry drahotní“ u p. Josefa Kaňáka, obchodníka ve Vřeskovicích. Z 11 m Struksu a 74 K bylo ušito 16 párů kalhot, přičemž byl při střihu jeden pár menších kalhot vyšetřen. Od ušití jednoho páru kalhot bylo zapláceno již 7 K!

(Podle knihy protokolů Kuratoria z období září 1916–červenec 1942)

LAZARET

„Hned od počátku války byly v různých etapách zřizovány lazarety a ozařovny pro raněné vojny, a to hlavně ve školách. Školní tělocvična v Přešticích byla proměněna v lazaret s 39 lůžky, zanedlouho zřízena i okresní stravovna. Místní dámský odbor Červeného kříže obstaral celé zařízení lazaretu, opatřil potřebným prádlem, lůžky, náčiním, kterého věci většinou byly obecnstvem zdejšími do lazaretu darovány, anebo zapůjčeny. Lékařskou správu lazaretu vedl místní obvodní lékař MUDr. Alois Navrátil. Hned brzy už po vypuknutí války dojezdy sem transporty raněných vojny různých národností, jimž vesměs dostalo se zde toho nejlepšího ošetření a stravování. Postupně pak ti zdravější z raněných byli posíláni odsud z lazaretu ke svým vojenským povinnostem a na jejich místo nastupovali zase noví ranění...“

(Farní kronika Přeštice, str. 210)

Velitel lazaretu Bedřich Havel v městském parku v r. 1916.

FRANTIŠEK REIF, PRVNÍ UČITEL SKOČICKÉ ŠKOLY

V říjnovém čísle předválečného VII. ročníku sborníku „Pod Zelenou Horou“ z roku 1938 věnoval učitel Vojtěch Mach článek „Šmutná vzpomínka“ svému příteli, prvnímu učitelu skočické školy, Františku Reifovi. Rodák z Lišova u Českých Budějovic nastoupil v nově otevřené škole ve Skočicích dne 1. října 1910. Autor článku se s ním pak nečekaně sešel v únoru 1915 v zajateckém táboře v Taškentu v Západní Turkestánu. Po obrovském přílivu zajatců však byly tábory přeloženy mimo město, do stepi. Učitel Reif zde dostal do obličje růží. Současně propukla epidemie skvrnitého tyfu. Můžeme se jen domýšlet, nač v izolaci zemřel. Pohřben byl v jednom z osmi tisíc zajateckých hrobů.

MALÉ MĚSTO VE VELKÉ VÁLCE - IV. část

Přeštické 1914–1918

Válečné Vánoce v zákopech VZPOMÍNKA VÁNOČNÍ

Když na vánočním stroměčku zazáří svíčky, vzpomínám Štědrého večera, jež jsem prožíval za světové války v r. 1916 daleko až na ruské frontě. Tenkrát o vánočních byl náš vojenský oddíl ukryt v rozstříleném lese. Silná sněhová vrstva přikrývala jeho rány a bolesti. Zimní slunko prosáčklo mraky, aby se ještě před svým západem podívalo, jak se vojáci připravují na Štědrý večer.

Starí vousači i mladí holobrádkové jsou dnes od rána nesví. Vzpomínky na drahé bytosti doma zatačují mysl na vojnu, raději se mlčí. Otcové dlí duchem v svých rodin a mladí, téměř ještě hoši, touží po shledání s rodiči a se sourozenci; vždyť o vánočních zpravidla bývali doma, tam daleko doma u své matičky. A letos?

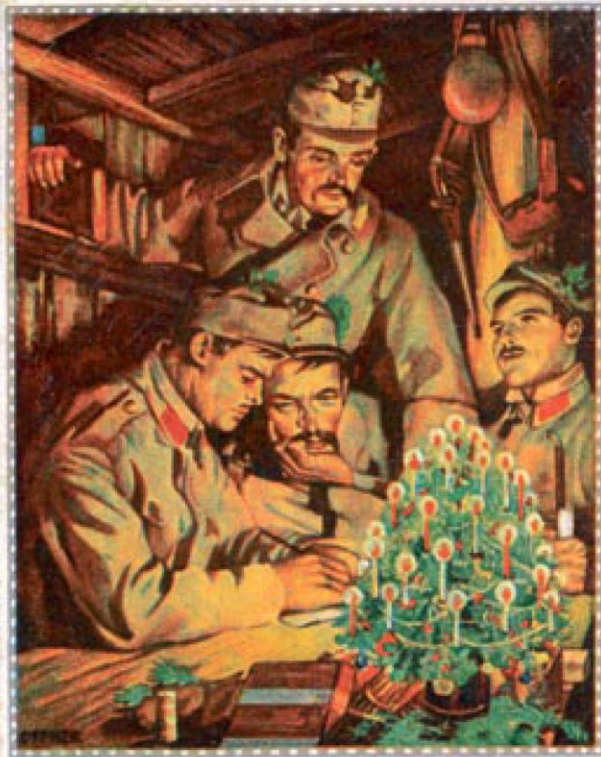
Den jest všem věcností, neboť dychtivě očekávají příchod večera a s ním příchod denního přídělu (živobyti) a hlavně pošty, od níž si slibují zapomenutí na útrapy a odloučení od života. O smrti se člověk dočká a konečně! Již se všichni kupíme kolem rotného, jenž vyvolává a poděluje šťastné nedočkavce. Dech se mi zatajuje napětím a krev v žilách zapomíná kolovat rozčilením, zdali na mne Ježíšek nezapomněl. Někteří ani lístečky nedostali a já... Náhle mi srdce v těle poskočilo a zdálo se, že se mi děre z prsou ven, aby se podívalo na dva dopisy a objemnou bedničku, dárek od maminky. Bezděčně tisknu dopisy na prsa a tišším rozbušené srdce, dostavuje se klid a po chvíli byl jsem s to se podívat i na svůj vojenský příděl, který byl dnes také bohatší.

K denní dávce chleba, kávové kostky a tabáku dostáváme nadílku do zlatova upečenou vánočku. Jak líbě voněla!

Po „fasuňku“ jsme se ubírali do svého podzemního krytu. Někdo šel zvesela, jiný zvolna, smutně, s hlavou skloněnou a se slzou v oku. Vrzání promrzlého sněhu hraje pod našima nohama vánoční koledu.

Vcházím do svého krytu. Uprostřed na prostínkém stolku stojí svíčka, jež jen mle ozařuje nejbližší okolí. Sedí tu prošedivělí, ustaraní otcové a pročítají zprávy z domova. Desátník Smetana polohlasem slabikuje: „...a Anička psala Ježíškovi, že nechce nic jiného než taťinka! Tak jsme se na Tebe těšili, když jsi psal...“ I já na vás také, ale...“ Bolestně záupnění se odráží od studených stěn strašného vězení a ustaranému tátovi kanou na dopis slzy jako hráchy. Starý voják se rozplakal jako dítě a strhl i nás k slzám. Zastavuji se. V šeru krytu rozeznávám kamarády na prkených lůžkách; dumají téměř bez hlesu. Chudák Hloušek má ruce sepiaty a jen si stěžuje: „Nic jsem nedostal, ani lístečku!“

Jdu ke stolu: „Hlavu vzhůru, kamarádi, vždyť tu věčně nebudem! Doma si všechno vynahradíme. Teď si uděláme štědrovečerní hody. Bajonet sem!“ A již praská vřko bedničky, hřebíčky zoufale pískají a nedočkavým zrakům se objevuje div: krásný zelený stromček prokukuje hedvábným papírem. Již stojí na stolku a maličké svíčky na něm zaplály. Ach, nač maminka na vše pamatuje.

1916

Vánoční polní mše 20. 12. 1916. Křtěkem je označen učitel, spisovatel a vlastivědný pracovník J. F. Urban.

VÁLEČNÉ VÁNOCE

U štědrovečerních stolů v přeštických rodinách o Vánočních v roce 1914 chybělo 303 mužů, kteří byli odvedeni na frontu první světové války. Z těchto bojujících manželů, bratrů, otců a synů ze prvních válečných Vánoč nedožilo podle seznamu odvedenců strážníka Františka Hájka sedm. V bojích na řece Drině v Srbsku padl 24. srpna 1914 zahradník Antonín Švihla, bitvu u ukrajinského města Rohatyn 26. srpna 1914 nepřežil dělník Tomáš Jílek z Přeštic a v tomtéž měsíci padl v Rusku řezník František Čermák. Během listopadu 1914 zahynuli v Srbsku a Rusku dělník Josef Brunát, řezník Josef Naxera, zámečnický Václav Fremel a otec pěti dětí Josef Jílek. Během dalších válečných let se počet padlých z Přeštic zvýšil na počet 102.

Na nejbližší se vzpomínalo modlitbami, vánočními balíčky a dopisy. Týdeník Český západ pod názvem **Pamatujte na vojny vhodné dary** doporučil za vhodné poslat na frontu: *jižní ovoce všeho druhu, trvanlivé pečivo, zboží permikářské, sušené ovoce, ořechy, čokoládu, cukrovinky, tabák, doutníky, cigarety, dýmky, tužky, kapsený nože, kapsený svítilny, vánoční svíčky, hřebeny, kartáčky na zuby, mydlo.*

Velká válka ovlivnila také nabídku hraček pro děti pod vánoční stromček. Pušky a šavle doplnily válečné křižníky, ponorky, děla (vystřelovala hrách) i s figurkami dělostřelců. Většina dětí však hračky pod stromčekem nenalezla, matky se především musely postarat o jejich teplé oblečení a obutí.

Vánoční tabule v domácnostech i na frontě v roce 1914 byla ještě stejně štedrá jako v letech předcházejících. Situace se však změnila již v roce 1915 a přímo dramatická byla v roce 1917, kdy na nově zavedený přidělový lístkový systém nebylo možno zakoupit ani základní potraviny a velká část obyvatelstva zaháněla největší hlad v úředně zřízených válečných kuchyních. Díky nedostatku uhlí trpěli lidé také zimou. Lepší nebyl ani rok 1918, ale ukončení války v listopadu znamenalo setkání s blízkými, kteří se ze zákopů vrátili živí, navíc do právě vzniklé republiky.

Stojíme v kruhu beze slova jako v pohádce a jsme v tom okamžiku malými dětmi chvějících srdcí a zářících zraků... Po prvním vzrušení usedáme a je nám tak nějak veseleji a tepleji. Snad jsme v té chvíli i šťastni...

Brzy se ocitly všechny jedlé poklady z bedničky na stole a hodovali jsme. Ten nejbohatší král z pohádky by nám záviděl. Vzpomínám nebylo konce a v druhém hovoru jsme ztrávil Štědrý večer. A když se k ránu měsíček podíval malým okénkem do našeho „pokojíčku“, viděl čtrnáct usměvavých tváří; vždyť jsme byli doma; tak šťastni! Bohužel, jen ve snu.

Vánoce uběhly. Svěže zelený stromček (byl umělý) nad mým ložem byl mně a všem vzácným a milým pozdravem dalekého domova...

Uplynulo asi šest neděl. Desátník Smetana se konečně dočkal a dostal dovolenou. Jak se těšil na své dvě dcerušky! Když se se mnou loučil, nesměle mě požádal: „Kamaráde, vím, že by se s nerad loučil se svým stromčkem; ani nevíš, jak rád bych jej přivezl svým děckám. Je tak krásný, mám jej tak rád. Budu doma vyprávět o našem Štědrém večeru... Dáš mi jej?“

Nemohl jsem mu odepřít, ač jsem se opravdu těžko loučil s nejkrásnějším stromčkem vánočním, jaký jsem kdy viděl.

František Bastl
(Vlastivědný sborník „Pod Zelenou Horou“, ročník I., č. 4, prosinec 1932. Při přepisu byl respektován dobový pravopis.)

14. 12. 1914

„Vážený příteli!
Blíží se vánoce a já pravděpodobně budu je trávit tu někde – nebudou veselé, snad ani ty vaše nebudou tak veselé jako jindy, ač přál bych Vám ze srdce, aby nic nekazilo radost již obyčejně přinášejí.
Také moje děti budou citelněji o svátcích postrádati mé přítomnosti. Abych jim aspoň trochu nahradil svou nepřítomnost, prosím Vás snažně, abyste laskavě koupil jim z svých peněz (jsou-li jaké) nebo půjčil mi do příštího platu nějaký obnos na zakoupení několika vánočních dárců pro ně a pod stromček mým jménem jim je položil. Tu není vůbec možno co koupiti a jim poslati.
Všměrem ponechám Vám úplně – netřeba mnoho, stačí každému po jedné, po případě po 2 věcech, nepřilži drahých pro potřebu a radost nebo hru.“
(Z dopisu K. Petersovi c. k. profesoru v Klatovech)

